

Klavdija Ivančič, Osnovna šola Belokranjskega odreda Semič

MOTIVACIJA ZA BRANJE IN BRALNI DOSEŽKI ROMSKIH UČENCEV

V šoli se vsakodnevno srečujemo z vse večjimi razlikami v predznanju učencev ob vstopu v osnovno šolo. Učenci prihajajo iz različno spodbudnih domačih okolij. Naša naloga je v čim večji meri prilagoditi način dela v razredu, kar zajema uporabo različnih metod dela s posameznimi učenci. Zavedamo se, da je treba določene primanjkljaje, ki izvirajo iz nespodbudnega družinskega okolja, nadoknaditi in učencem omogočiti, da svoje sposobnosti razvijejo v največji možni meri. Romski učenci, ki jim namenamo posebno pozornost, prihajajo iz romskega naselja v neurbani okolju na obrobju gozda. Socialno okolje je nespodbudno in v šoli je potrebno veliko nevsiljive motivacije za delo z njimi. Njihovi starši v večini primerov nimajo dokončne osnovnošolske izobrazbe in naše izkušnje kažejo na težave pri govornem, predvsem pa pisnem izražanju v slovenskem jeziku. Romski učenci, ki obiskujejo našo šolo, so vključeni v redne oddelke osnovnošolskega izobraževanja. V oddelku prvega razreda, ki ga opisuje prispevek, sta vključena dva romska učenca. Romski učenci so sprva precej nezaupljivi do šolskega okolja in že na samem začetku jih moramo sistematično vključevati v razredno skupnost. Preostale učence v razredu spodbujamo k navezovanju prijateljskih odnosov z romskimi učenci in praviloma so v razredno skupnost lepo sprejeti. Spodbujamo medsebojno pomoč med sošolci, kar okrepi odnose v skupini. Učenci z boljšimi učnimi sposobnostmi pri šolskem delu pomagajo romskim učencem, ko potrebujejo njihovo pomoč. Ob vstopu v šolo je romske učence treba naučiti osnovnih socialnih veščin, kar vključuje predvsem zmožnost osnovnega komuniciranja, sodelovanje in reševanje konfliktov. Pomembno je, da jim nudimo občutek varnosti, sprejetosti in zaupanja. To dosegamo s primernim odnosom in prijazno besedo ter jasno izraženimi pričakovanji, da bodo upoštevali skupno dogovorjena pravila. Pri šolskem delu so romski učenci precej nesamostojni in ne zaupajo v svoje zmožnosti, kar opažamo predvsem pri skrivanju v ozadju in negotovosti pri opravljanju določenih nalog, za katere smo predhodno ugotovili, da jih zmorejo. Nenehno potrebujejo dodatne spodbude in potrditev na vsaki stopnji učnega procesa. Večkrat jih je treba pohvaliti, jih spodbuditi in krepiti občutek zaupanja v lastne zmožnosti. Vloga učitelja je pri delu s takšnimi učenci izjemno pomembna, saj je njihov napredek v večini primerov odvisen od ustreznega načina dela posameznega učitelja. Težava se pojavi predvsem pri romskih učencih, ki jih starši ne pošiljajo redno v šolo, zato smo največkrat nemočni.

Cilji, ki jih želimo doseči, so:

- ustvarjanje spodbudnega učnega okolja za vse učence ne glede na socialne razlike,

- spodbujanje vedoželjnosti učencev,
- ozaveščati pomen znanja za življenje,
- pogostejši obiski knjižnice,
- večje število prebranih knjig,
- doseči višji nivo bralne pismenosti pri vseh učencih.

V šolskem prostoru želimo posameznemu učencu omogočiti uspešno vključevanje v učni proces in mu zagotoviti optimalen razvoj in napredek v skladu z njegovimi možnostmi. Otroci vstopajo v šolo z različnim predznanjem, odnosom do učenja in so na različnih stopnjah predbralnih zmožnosti, ker na razvoj pismenosti vplivajo socialni in družbeno-kulturni pogoji, v katerih živijo. Pri načrtovanju primernih učnih strategij je treba upoštevati otrokove razvojne potrebe in njegovo stopnjo pismenosti. Pri učencih, ki so na začetni stopnji pismenosti, več časa namenamo glasnemu branju učitelja, pogovoru ob knjigi in globalnemu branju različnih besedil. Pri predopismenjevalnih dejavnostih ima velik pomen razvijanje grafomotoričnih spretnosti, ki jih redno vključujemo v vsakodnevne dejavnosti. Poudarek je na razvijanju orientacije v zvezku, upoštevanju smeri pisanja ter razvijanju koordinacije oči – roka.

Romski učenci pred vstopom v šolo niso imeli zagotovljenih optimalnih pogojev za stik z raznovrstno literaturo in naš namen je bil nadoknaditi tovrstne primanjkljaje. Omogočili smo jim redno obiskovanje šolske knjižnice in jim pomagali pri izbiri primerne literature. Izbrane knjige smo jim v šoli prebrali, se pogovarjali o njihovi vsebini ter jih navajali na samostojno pripovedovanje o prebranem. Knjige so odnašali domov, kjer so imeli možnost dodatno brati oziroma poslušati. Spodbujali smo jih k podoživljanju prebrane vsebine ter jih navajali na razmišljanje in pripovedovanje o vtisih ob prebrani knjigi. Pri sistematičnem delu na tem področju sta vidna napredek pri bogatenju besedišča posameznih učencev in njihovo čedalje samozavestnejše nastopanje pred skupino. Razredna knjižnica je dopolnjevala vlogo šolske knjižnice, saj je bila v njej učencem dostopna pestra zbirka literature. Knjižni fond smo sistematično dopolnjevali in učencem omogočali vsakodnevni stik z raznovrstno literaturo. Učenci so si knjige iz razredne knjižnice sposojali domov in jih obdržali toliko časa, kot so želeli.

Da bi učenec uspešno napredoval, ga je moramo sistematično spremljati in beležiti njegov razvoj pismenosti. Pri načrtovanju opismenjevanja je treba upoštevati načelo individualizacije in diferenciacije. Listovniki so pri spremljanju napredka posameznega učenca v veliko pomoč. Izjemno

pomembno je, da se o delu učenca pogovarjamo z njim in mu razvojni stopnji primerno predstavimo njegov napredek. Ob tem se je z učencem smiselno pogovarjati o njegovih pričakovanih glede individualnega napredka, obenem pa mu predstaviti naša pričakovanja in mu podati smernice za nadaljnje delo. Omenjeni pristop posamezniku omogoča razvoj in pridobivanje znanja v skladu z njegovimi zmožnostmi. Z upoštevanjem individualnih razlik med učenci in diferenciacijo dela smo jim poskušali privzgojiti pozitiven odnos do znanja, kar v prvi vrsti vključuje uspešno motivacijo za učenje branja in pisanja.

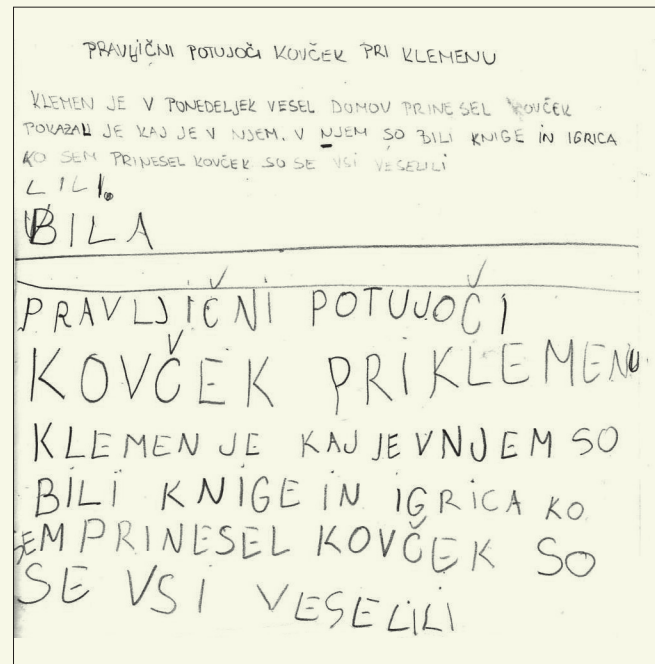
Zavedati se moramo, da imajo učenci iz nespodbudnega okolja praviloma zelo nizko samopodobo in so v odnosu do šole in učiteljev sprva precej nezaupljivi. Pomembno je, da nam pri delu z njimi uspe vzpostaviti zaupljiv odnos in da jim omogočimo uspešno vključevanje v razredno skupnost.

Učence, ki izhajajo iz socialno nespodbudnega okolja, smo aktivno vključevali v različne bralne aktivnosti, ki potekajo na šoli, in jih ustrezno motivirali za učenje branja. Na začetku opismenjevanja je bil velik poudarek na glasovni analizi, nadaljevali smo s povezovanjem glas – črka. Pri delu smo uporabljali besedila, ki so jim bila blizu, in veliko slikovnega gradiva. Izhajali smo iz njihovega domačega okolja in pri opismenjevanju uporabljali gradiva, ki so vezana na njihove izkušnje. Pri delu z njimi nam je v veliko pomoč romska pomočnica, ki je v prvi vrsti vez med romskimi učenci, njihovim domačim okoljem in šolo. V sodelovanju z njo so učenci po pouku opravili domače naloge in ponovili snov tekočega dne. Na začetku šolanja romski učenci ne poznajo vseh slovenskih besed, zato jim pomočnica pomaga pri izražanju v slovenskem jeziku, mi pa jih spodbujamo, da uporabljajo romske besede, ter jih obenem navajamo na uporabo slovenskega knjižnega jezika. Z romsko pomočnico sva se vsak dan usklajevali pri zaznavanju potreb po dodatni učni pomoči posameznemu učencu. Dosleden način izvajanja takšnega dela učencem omogoča lažje vključevanje v vsakodnevni učni proces in doseganje boljših učnih rezultatov.

Pri učencih smo spodbujali željo po učenju, jim približali knjigo in jim omogočili uspešno vključevanje v razredno skupnost. Navsezadnje pa je naš največji dosežek, da romski učenci v prvem razredu preberejo in razumejo

krajše besede in manj zahtevna besedila. Romski učenci v prvem razredu so uspešno opravili bralno značko in eko bralno značko. V sodelovanju s krajevno knjižnico smo z učenci prvega razreda sodelovali v projektu Pravljični potujoči kovček. Romskim učencem smo pri branju knjig pomagali v šoli, največkrat po pouku v sodelovanju z romsko pomočnico. Kovček so nato odnesli še domov, kjer so ga lahko pregledali s starši in v priloženi zvezek ilustrirali izbrano vsebino. Vključevanje v takšne projekte je za učence iz socialno ogroženega okolja izjemno pomembno, saj jim omogoča stik s kakovostno literaturo in vključevanje celotne družine v bralne aktivnosti.

Zapis vtisov romskega učenca ob prebiranju vsebine pravljničnega potujočega kovčka:

Znanje je človekova največja vrednota, branje in pisanje pa sestavni del izobraževalnega procesa. Vsem učencem, ne glede na socialne razlike, je treba približati pomen branja in pisanja za življenje. Na začetku šolanja imamo priložnost, da učence usmerimo na pot pridobivanja znanja, jim omogočimo odpraviti določene primanjkljaje iz zgodnjega otroštva in jih tako vzgojimo v učence, željne znanja.

VIRI IN LITERATURA

- Grginič, M. (2009). Kako do pismenosti v prvem razredu osnovne šole. Mengeš. Izolit.
 Grosman, M. (2006). Razsežnosti branja. Ljubljana. Karantanija.
 Horvat Muc, J. (2011). Romski jezik osnova za razumevanje zgodovine in kulture Romov. Murska Sobota. Zveza Romov Slovenije.
 Horvat Muc, J. (2011). Romska skupnost v Sloveniji. Murska Sobota. Zveza Romov Slovenije.